

Referanser:

Arkivsak: 21/01785-2

Saksdokumenter:

Henvendelse om retreat Halden fengsel

Sak til Bispemøtet - Halden fengsel - retreat

Sammendrag

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) har gitt Halden fengsel i oppdrag å starte helårig drift av en retreatavdeling, og samtidig bevilget en stilling i ett år, til en retreatfaglig leder. At de gir en slik støtte til et åndelig program i en tid hvor det ellers er store nedskjæringer i budsjettene, er ganske unikt. Utover denne bevilgningen fra KDI finnes ingen midler for resten av arbeidet.

Retreatteamet i Halden fengsel planlegger å starte opp med å gi et retreat-tilbud på seks til syv 8-dagers retreatter og to til tre lange retreatter på 22 eller 28 dager per år. Det er ikke kapasitet til å drifte et slikt prosjekt med egne stillinger. Det er behov for to veiledere på de korte retreatene og tre på de lange.

Bispemøtet har fått en henvendelse om det er mulig å legge til rette for en ordning der retreatteamet i Halden fengsel får «låne» en prest fra hvert bispedømme til å være med som veileder for en retreat i året, kort eller lang. Rent praktisk kan det ordnes ved å gi presten permisjon med lønn for å tjenestegjøre som veileder i retreatgruppen i Halden fengsel.

Bispemøtet bes drøfte om det er mulig å legge til rette for et slikt samarbeid.

Forslag til vedtak

Bispemøtet understreker viktigheten av fengselspresttjenesten som et særskilt bidrag i Den norske kirkes rolle som folkekirke. En retreattjeneste som det nå legges opp til i Halden fengsel vil være med å styrke kirkens tjeneste i dette arbeidet. Bispemøtet ser positivt på dette tiltaket og ber den enkelte biskop å vurdere muligheten for å bistå prosjektet med presteressurser.

Saksorientering

Bakgrunn

Halden fengsel er i ferd med å utarbeide en plan for et landsdekkende retreattilbud til alle innsatte i norske fengsler. Dette skjer på oppdrag fra Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI). Etter planen vil de være klare til å starte et helårig retreatprogram i en egen retreatavdeling fra oktober 2021.

Siden starten i 2013 har det hittil vært mulig å avholde en Retreat i året av tre ukers varighet og med deltakere fra Halden fengsel. Hvert år har inntil 6 innsatte hatt muligheten til å jobbe med seg selv i stillhet, bønn og øvelser etter Ignatius av Loyolas tradisjon. Fengelet tar imot innsatte med lange dommer av alle slag og med alle slags livssyn/religiøs tilhørighet. Rundt 45 innsatte har til nå gjennomgått retreatprogrammet.

For å gjennomføre en Retreat er det to veiledere/prester som har en daglig veiledningssamtale med hver deltaker. Hovedinnholdet i retreaten er de åndelige øvelsene, som er språklig modernisert og gjort mer livsnære. I tillegg er det morgenbønn og kveldsmesse (m/nattverd), stille meditasjon og felles måltider. Alt i stillhet og med åpne celledører og luftegård, noe som er sjelden i en fengselshverdag.

Kriminalomsorgsdirektoratet har gitt Halden fengsel i oppdrag å starte helårig drift av en retreatavdeling, og samtidig bevilget en stilling i ett år, til en retreatfaglig leder. At de gir en slik støtte til et åndelig program i en tid hvor det ellers er store nedskjæringer i budsjettene, er ganske unikt. Utover denne bevilgningen fra KDI finnes ingen midler for resten av arbeidet.

Planen er å starte opp med å gi et tilbud på seks til syv 8-dagers retreatere og to til tre lange retreatere på 22 eller 28 dager per år. Det er ikke kapasitet til å drifte dette med egne stillinger. Det er behov for to veiledere på de korte retreatene og tre på de lange.

Bispemøtet har fått en henvendelse om det er mulig å legge til rette for en ordning der retreatteamet i Halden fengsel får «låne» en prest fra hvert bispedømme til å være med som veileder for en retreat i året, kort eller lang. Rent praktisk kan dette gjennomføres ved å gi presten permisjon med lønn. Det er behov for en prest som har interesse for dette arbeidet og som vil fungere i det spesielle miljøet som et fengsel er. Videre en som har god erfaring med åndelig veiledning eller kjenner retreatarbeidet gjennom egen erfaring med retreat.

Det vil alltid være en erfaren leder på retreatene, så de som eventuelt kommer vil ikke oppleve å bli satt alene som retreatleder. Retreattjenesten vil også tilby et årlig kurs på Teams for nye veiledere, med tema som utfordringer i forhold til formidling uten å forkynde, mange livssyn representert samtidig og trøblete livshistorier som gir traumer og andre problemer. Det vil også gis en innføring i innhold og form på selve retreatgjennomføringen.

Bispemøtet har tidligere drøftet ulike former for katedralprester. Fengselspresttjenesten ble drøftet av Bispemøtet i 2018 (BM 42/18) og 2019 (BM 45/19). Disse sakene handlet i hovedsak om en overordnet samtale om organisering av fengselspresttjenesten i Den norske kirke. Samtidig gir saksdokumentene innsikt i hvilken omfattende tjeneste fengselspresttjenesten er og hvordan den fungerer som en viktig tjeneste for folkekirken.

I likhet med de andre kategoriale prestetjenestene i Den norske kirke, står også fengselspresttjenesten overfor store endringer både i form og innhold. Livssynspluralismen vi møter i dagens samfunn er også til stede i fengslene. Retreatene som nå er etablert og videreutvikles i Halden fengsel er således et unikt prosjekt som bør understøttes og som det kan hentes erfaring fra til andre fengsler. Samtidig er dette et arbeid retreatteamet i Halden fengsel utfører som et landsdekkende tilbud for alle innsatte i norske fengsler.

Bispemøtets preses er et koordinerende ledd på nasjonalt nivå mellom Den norske kirke og kriminalomsorgen. Det er nå etablert god kontakt mellom preses og fagutvalg for fengselsprester og med Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI). Det legges opp til at det fremover skal være to årlige dialogmøter mellom preses/Bispemøtets sekretariat og KDI.

Et samarbeid om retreattjenesten i Halden fengsel kan derfor sees på som et tilskudd som styrker dette samarbeidet og dialogen mellom Den norske kirke og KDI.

Retreatteamet i Halden fengsel spør konkret etter følgende:

- Det er ønskelig at hvert bispedømme bidrar med en prest som i løpet av et år kan bidra som retreatveileder ved Halden fengsel enten i 8 dager eller i 22-28 dager.
- Presten gis permisjon med lønn fra sin stilling.
- Det spørres etter prest som «har interesse for dette arbeidet og som vil fungere i det spesielle miljøet som et fengsel er».
- Det er ønskelig med en prest som har «god erfaring med åndelig veiledning eller kjenner retreatarbeidet gjennom egen erfaring»

En slik ordning vil være et positivt tilskudd for Den norske kirkes prestetjeneste. Det er å forvente at den prest som vil gå inn i et slikt arbeid vil kunne høste verdifull erfaring som kan være til utbytte også i tjenesten som menighetsprest. I en retreat kommer veilederne tett på enkeltmennesker som er i en spesiell livssituasjon og får kjenne på kroppen hva folk sliter med. Det er en unik mulighet til å se den enkelte deltaker og være kirke i et livssynsåpent samfunn og se og være sensitiv for hvordan mennesker har det. Dette er kunnskap som kan overføres til den daglige tjeneste i menighet.

Videre vil det være verdifullt for kirken å kunne formidle bredden av sin tjeneste overfor de innsatte. På denne måten vil de som har vært i kontakt med kirken og retreattjenesten kanskje kunne forventes å kontakte sin lokale menighet etter endt soning.

En slik medvirkning til retreattjeneste vil også styrke samhandling og dialog mellom kirken og KDI.

På den annen side kan det oppleves som en utfordring å skulle finne vikarmidler og vikarer til prester som får permisjon med lønn. For en periode på 8 dager kan man kanskje legge opp til at en kollega går inn som vikar for prest i permisjon, men i en periode på fire uker vil det sannsynligvis være nødvendig å sette inn vikar i tjenesten. Dette blir da et spørsmål om ressurser, både når de gjelder økonomi og bemanning. Bemanningssituasjonen er som kjent svært ulik, der noen bispedømmer har mange vakante prestestillinger, mens andre har full bemanning.

En slik vikarordning skal også administreres og understøttes, og dette må gjøres etter avtale og avklaring med både prost og biskop.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Det vil være økonomiske og administrative konsekvenser for de bispedømmene som deltar i ordningen knyttet til vikarutgifter for prest i permisjon.